

POROČILO – OCENE

LEVSTIKOVE NAGRADE

Založba Mladinska knjiga že od leta 1949 dalje daje z Levstikovimi nagradami priznanje pisateljem, ilustratorjem in avtorjem poljudnoznanstvenih del za najboljše izvirne stvaritve, ki so v minulih dveh letih izšle pri založbi Mladinska knjiga. Levstikove nagrade za leto 1990 so prejeli:

pesnik **LOJZE KRAKAR** za knjigo **PRIŠEL JE LEV** (1990, ilustr. Alenka Sottler, v zbirki Velike slikanice).

akademski slikar **DUŠAN MUK** za ilustracije v knjigi **KRONIKA LJUBEZENSKIH PRIPETLJAJEV** poljskega avtorja Tadeusza Konwickega (1990, prev. Tone Pretnar, v zbirki Odisej) in

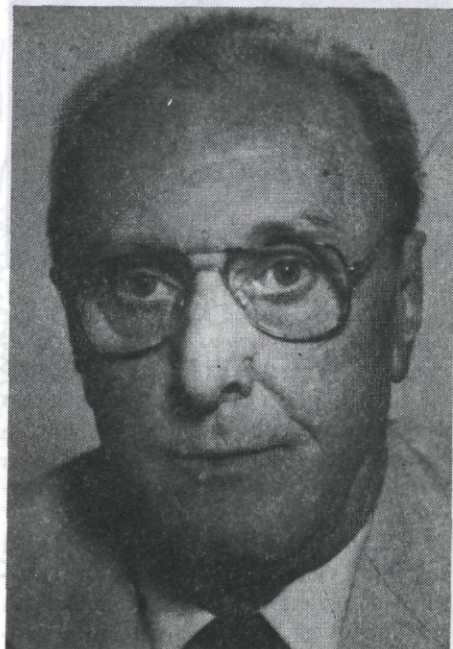
profesor doktor **ALEKSANDER KONJAJEV** za knjigo **NEJC IN DVOŽIVKE** (1990, ilustr. Samo Jenčič, v zbirki Velika izobraževalna slikanica).

Obrazložitev žirije za izvirno otroško in mladinsko leposlovje:

Člani žirije so bili: Zdenka Jerman, mag. Marjana Kobe, mag. Zoja Skušek, dr. Marjo Uršič in Jaša Zlobec.

Pesnitev za otroke *Prišel je lev* Lojzeta Krakarja je v več pogledih nenavadno in izjemno delo. Zgodba pripoveduje o levu, ki so ga nekoč ujeli v daljni Afriki, ga s coprnijo uročili na stensko sliko, pa je, spet s pomočjo čarovnije, s te slike ušel in se iz mesta skušal prebiti na prostost, a brez uspeha. Lev konča mrtev in nagačen v mestnem muzeju.

V tekočih in jezikovno bogatih, igrih verzih pesnik pripoveduje staro, a zmerom aktualno zgodbo o hrepenenju po svobodi, ki pa se vselej tragično konča. Dobrodušni stari lev nikomur noče nič hudega, iz vsega srca si želimo, da bi mu uspelo, a je vse zaman. Človeški strah, naj bo še tako neutemeljen, je grobar vsake svobode. V lirični pravljичni preobliki, posejani s svetlimi humornimi iskrami, nam pesnik sporoča to žalostno in trpko resnico, ne da bi za en sam trenutek zdr-

snil v obtoževanje ali razčustvovanost.

Prav je, da otrok ne trapimo z ide-

aliziranimi in lažnimi predstavami o svetu, še toliko lepše pa je, če o temeljnih resnicah našega življenja spregovori pesnik z vsem razkošjem svoje besede, s svojo otožno, zrelo modrostjo.

Obrazložitev žirije za ilustracije:

Žirijo so sestavljali: Tatjana Pregl-Kobe, Judita Krivec-Dragan, Milan Erič, Zdravko Papič in Pavle Učakar.

Ob izidu zadnje knjige *Kronika ljubzenskih pripetljajev* Tadeuzsa Konwickiega in po vrsti razstav knjižnih ilustracij ni naključje, da Levstikovo nagrado prav letos prejema Dušan Muc – ilustrator, oblikovalec in slikar. To so zrela, intimna, krhka dela, zasnovana na drugačen način.

Tako jih avtor tudi razume: v knjigi se spoji z vsebino, na barvni naslovni strani pa preplete svojo domišljijo z videnjem mesta, kot ga ustvarja avtor knjige. Pristop k risbi in k oblikovanju knjig je sproščen in neobremenjen, kar pomeni novost v našem likovnoknjižnem prostoru.

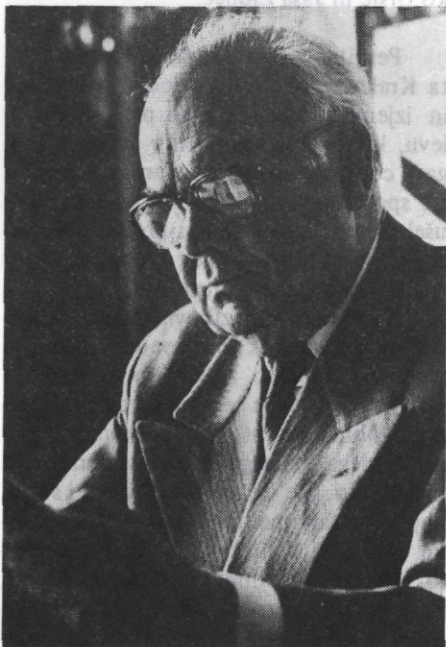
V avtorjeve mile in trepetave risbe se vtapljajo tanke melodije in gibi, ki napolnijo vsebino dogajanja. Risbe, ilustracije ali grafike, ki bi se lahko zgledovale pri slovenski slogovni šoli risarske umetnosti, se pri Mucu ograjujejo v varljivo sodobnost akcije absurda in izginjanje prave pomenskosti.

Njegov ilustratorsko-grafični izraz se spreminja od realizma preko stilizacije vse do groteske, kjer se sooča z možnostmi oblikovanja asociacije na našo likovno, politično in kulturno sodobnost.

Spoj realnega in umišljenega se pri Dušanu Mucu izraža disciplinirano risarsko: črte tečejo, valovijo in se prepletajo po dosledno uravnanih kompozicijskih zakonitostih. Vsekakor so te njegove ilustracije plod zrelega umetnika, ki na samostojen način vstopa v naš likovni prostor.

Obrazložitev žirije za poljudnoznanstveno delo:

V žirije so bili: Ljubica Marjanovič Umek, Peter Skoberne, mag. Helena Berce-Golob, Jakob Jež in Marjan Krušič.

Ilustracija Dušana Muka iz knjige Kronika ljubezenskih pripetljajev

Knjiga uvaja najmlajše bralce v nevidni svet drobnoživk, s katerim smo vsak dan neločljivo povezani. Avtorju je uspelo na izviren način predstaviti dokaj težavno in za večino bralcev neznano ter nepri- vlačno temo. Poleg tekočega in lahkotnega besedila, ki pa je kljub poenostavitvi strokovno neoporečno, je posebej pomembno sodelovanje z ilustratorjem Samom Jenčičem. Besedilo in risba se namreč izvrstno dopolnjujeta v učinkovito celoto. Knjiga ne daje odgovorov na vprašanja, ampak nasprotno, odpira bralcu nova obzorja, kjer se sprožajo nova vprašanja in razmišljanja o naših mikroskopsko majhnih, a vendar izjemno pomembnih sopotnikih.

PRVA KNJIGA ZA NAŠE DRUGOŠOLCE ALI HIŠA, HIŠKA, HIŠKICA ZA ŠOLSKO IN DOMAČE BRANJE

”Berilo naj bo otrokova prva knjiga”, je bila maksima skupine avtorjev, Berte Golob, Marije Kolar, Igorja Saksida, Cvetke Velikonja in Anice Zidar, ko so zbirali in izbirali besedila za novo drugo berilo. In knjiga, ki so jo tako napravili, resnično zasluži ime *n o v o*, a ne le zaradi svežega datuma izida, ampak v prvi vrsti zaradi svojega izvirnega koncepta. Kajti ne le, da so v njej zbrana najlepša, najmikavnejša, najbolj sončna, najnežnejša in najprijaznejša besedila iz slovenske in svetovne književnosti za otroke, skratka tista, ki jih otroci, potem ko so se izkopal iz mučnih težav s prvim ”čitanjem”, najraje berejo (oziroma, bodimo realni, še rajše vidijo, da jim jih berejo ali pripovedujejo odrasli), to, kar je še bolj novo, je vse kaj drugega.

Zdi se, da se berilo (verjetno prvič v zgodovini slovenskega šolstva) odreka pravic in namenu, da bi otroke pospešeno spreminjalo v lojalne državljane, saj v njem ni niti enega besedila, ki bi spominjalo na dobre stare in malo manj stare

čase, ko je služila čitanka v prvi vrsti temu, da je otrokom v njihovi najdojemljivejši fazi razvoja posredovala moralne vrednote, kakršne je predpisovala in potrebovala trenutno vladajoča oblastna struktura.

Pravzaprav je mogoče v berilu zaznati tisti premik, ki ga opazujemo pri mladinski književnosti sploh. Avtor, govorci v komunikacijski veri, ni več vsevedni, starejši in zato modrejši odrasli, ki otroka s pomočjo literature le izobražuje in vzgaja, ampak je tudi sam velik otrok. Besedilo, ki tako nastane, je lahko takšno, kot je, le pod pogojem, da je avtor odkril v sebi sledove infantilnega, pod pogojem, da tudi sam uživa v vsej globini in širini pomenskega polja otroške igre in v slikovitosti izleta v bogati in pisani svet domišljije.

Skratka, osrednja vrednota *Hiše, hiške, hiškice* je otrok, njegova domišljija in realni svet, kakršen je videti skozi otroška očala. Takemu videnju problematike je seveda podrejena tridelna kompozicija berila.

In tako beremo v prvem razdelku z naslovom *En majhen škrat* pesmice, zgodbe in dramska besedila o tem, kakšen je ta majhen škrat, otrok (tak kot deček in deklica, ki berilo bereta), kakšnega se vidi v zrcalu (Niko Grafenauer: *Dvojčka*), kako neskončno rad taca in packa po lužah, kljub temu, da mama meni, da bi bilo mnogo pametneje, če bi se jim izognil. (Neža Maurer: *Tri luže*) in kako mora včasih iz sveta poštevanka in novih hlač (ki pa, kljub temu, da otroka naredijo v moža, pravzaprav omejujejo svobodo igre) odpotovati

”... tja v deželo Čarovnijo,
kjer se čudeži godijo...”

(Kajetan Kovič: *Zlata ladja*)

V drugem razdelku z naslovom *Tri miške, tri muce, tri druge reči* najdemo besedila, ki upovedujejo svet, kakršen je videti, če ga gledata osemletni deček in osemletna deklica. Svet, kjer so stvari bolj žive, bolj pisane in predvsem močno drugačne, kot če bi jih gledali trezni in